

100 lat NRL: Dla dobra pacjenta, którego nie da się oddzielić od warunków pracy lekarza.

100 lat temu, a dokładnie 9 maja 1923, podczas pierwszego posiedzenia Naczelnej Rady Lekarskiej wybrano władze samorządowe. Złożona z ówczesnych izb wojewódzkich Naczelna Izba stała się przedstawicielem, a jej rada – bezpośrednim kierownictwem samorządu lekarskiego w Polsce. Przewodniczącymi NRL w latach poprzedzających okupację niemiecką, podczas której zlikwidowano izby lekarskie, byli: dr Jan Bączkiewicz (I, II kadencja 1923 –1928), dr Witold Chodźko (III, IV kadencja 1929–1934) i prof. Mieczysław Michałowicz (V kadencja 1935–1939).

NRL: 1923

Naczelna Izba Lekarska pełniła funkcję opiniodawczą, składała się z zarządu, komisji rewizyjnej oraz sądu dyscyplinarnego. Współpracowała z rządem w sprawach związanych z wykonywaniem praktyki lekarskiej. Nadzorowała wojewódzkie izby lekarskie w zakresie prawomocności i skuteczności działania. Kierowała ich pracami w sprawach nieobjętych wyraźnymi przepisami ustawy o ustroju i zakresie działania izb lekarskich z 2 grudnia 1921 r. Stanowiła również instancję odwoławczą w sporach między lekarzami a izbą wojewódzką i między poszczególnymi izbami oraz w kwestiach dotyczących etyki lekarskiej.

Struktury samorządu lekarskiego wzbogaciło powołanie w 1938 r. izb lekarsko-dentystycznych. Nadchodząca wojna nie pozwoliła jednak lekarzom i lekarzom dentystom w Polsce cieszyć się możliwościami podejmowania wspólnych inicjatyw dla środowiska. Już w styczniu 1940 r. okupanci powołali Naczelną Izbę Zdrowia oraz izby okręgowe kierowane przez niemieckich urzędników. Pod nowym zarządem dokonywano rejestracji lekarzy z uwzględnieniem ich narodowości, przygotowując eksterminację medyków pochodzenia żydowskiego.

Z 13 tys. praktykujących w Polsce lekarzy przed 1939 r. II wojnę światową przeżyło około 6 tys.

NRL: 1945

Po zakończeniu wojny odbudowę NIL i reaktywację NRL oraz kierowanie nią powierzono prof. Władysławowi Szenajchowi, do czasu powrotu prof. Michałowicza z obozu koncentracyjnego.

Coraz większą rolę zaczęli odgrywać lekarze sprzyjający przyszłej władzy. Promowano medyków, którzy przybyli z wojskiem ze Związku Radzieckiego. Reaktywowane izby lekarskie nie chciały zezwolić, by praktykowali w Polsce. Powodem nie było pochodzenie, ale niedostateczne przygotowanie do zawodu. Podczas Walnego Zebrania NIL 5 czerwca 1947 r. prof. Michałowicz jasno sprzeciwił się pogarszaniu jakości opieki medycznej:

– Charakter usług osobistych, jakie lekarz musi oddawać chorym jednostkom, obniża częstokroć jego stanowisko w oczach przeciętnego ogółu i stawia na równi z cyrulikiem i fryzjerem. (...) Jest tendencja do zepchnięcia tak wysoko wykwalifikowanych pracowników, jakimi są lekarze, na pozycje niewykwalifikowanych mas robotników i obniżenie w ten sposób właściwego im ciężaru gatunkowego i tłumienie znaczenia ich głosu w decyzjach o charakterze ogólnospołecznym. A gdy chodzi o organizację samego zawodu w postaci samorządu lekarskiego, to nagła od dwóch lat potrzeba nadania podstaw prawnych istnienia władzom izbowym nie znalazła dotychczas zrozumienia w Ministerstwie Zdrowia – zaznaczył.

Odmowa dopuszczenia do zawodu przybyszów z ZSRR, domaganie się lepszych warunków pracy i dostrzeżenie społecznej wagi zawodu lekarza dla komunistów stanowiły jedynie argumenty za likwidacją samorządu lekarskiego i ostatecznie uchwaleniem ustawy o zniesieniu izb lekarskich 18

lipca 1950 r.

NRL: 1989

Szansę na ponowną reaktywację samorządu i przywrócenie działania Naczelnej Rady Lekarskiej dało powstanie „Solidarności” w 1981 r. NSZZ „Solidarność” zaczął organizować narady poświęcone samorządowi lekarskiemu, a w Sejmie, dzięki Polskiemu Towarzystwu Lekarskiemu, pojawił się projekt ustawy o izbach lekarskich. Starania te przerwał wprowadzony 13 grudnia stan wojenny.

Ustawę o izbach uchwalono 17 maja 1989 r., rozpoczynając proces odrodzenia samorządu. Przygotowywano się do powołania Komitetu Organizacyjnego Izb Lekarskich i wyboru jego kierownictwa. O niezastąpionej roli izb pisał wówczas prof. Tadeusz Koszarowski, który odpowiadając na pytanie zawarte w tytule swojego artykułu „Dlaczego izby lekarskie?”, udzielił odpowiedzi, która z równą mocą definiuje misję samorządu lekarskiego także dzisiaj: „Dla dobra chorego, którego nie da się oddzielić od warunków pracy i życia lekarza. Kto tego związku nie widzi, poważnie błądzi”.

Podczas I Krajowego Zjazdu Lekarzy na prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej wybrano prof. Tadeusza Chruściela (I kadencja, 1989–1993), który organizował struktury NIL, przejąwszy od administracji państwowej rejestr lekarzy, orzecznictwo oraz kompetencję przyznawania prawa wykonywania zawodu lekarza. W kolejnych dekadach nieprzerwaną działalnością NRL kierowali: Krzysztof Madej (II, III kadencja, 1993–2001), Konstanty Radziwiłł (IV, V kadencja, 2001–2010), Maciej Hamankiewicz (VI, VII kadencja, 2010–2018) oraz Andrzej Matyja (VIII kadencja, 2018–2022), a obecnie NRL przewodniczy Łukasz Jankowski (IX kadencja, od 2022).

AB

Dr Piotr Kordel opowiada o odrodzeniu samorządu lekarskiego w Polsce.
Reż: Przemysław Ciupka, redaktor naczelny Biuletynu Informacyjnego WIL
Wielkopolska Izba Lekarska w Poznaniu

Posiedzenie Naczelnej Rady Lekarskiej podczas XI Kongresu Polonii Medycznej - P. Olszewski

